

Ella-Viivi Pelkonen

POLIITTISTA JA TALOUDELLISTA YHDENTYMISTÄ

Sisällönanalyysi EU:n ja Moldovan assosiaatio-ohjelmasta
vuosille 2021–2027

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Ella-Viivi Pelkonen: Poliittista ja taloudellista yhdentymistä: Sisällönanalyysi EU:n ja Moldovan assosiaatio-ohjelmasta vuosille 2021–2027.

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, valtio-oppi

Huhtikuu 2024

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan poliittisen yhdentymisen painopisteitä. Tutkielman primääriaineisto koostuu Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan välisestä assosiaatio-ohjelmasta vuosille 2021–2027. Assosiaatio-ohjelmassa määritetään tärkeimmät painopisteet poliittiselle ja taloudelliselle yhdentymiselle. Tutkielman tutkimuskysymys on, minkälaisia toimia nämä osapuolet korostavat yhteistyönsä syventämisessä.

Tutkielma toteutetaan teoriaohjaavana sisällönanalyysinä. Teoreettisena viitekehyksenä tutkielmassa hyödynnetään Robert A. Dahlin teoriaa kriteereistä demokratian kehitykselle ja säilymiselle. Dahl tunnistaa teoriassaan viisi kriteeriä olosuhteista, jotka suosivat demokratian kehitystä. Näitä ovat armeijan ja poliisin hallinta vaaleilla valittujen virkamiesten toimesta, demokraattinen kulttuuri ja uskomukset yhteiskunnassa, moderni markkinatalous, ulkopuolisen hallinnan poissaolo ja kulttuurillinen yhdenmukaisuus. Näitä kriteerejä hyödyntäen aineisto luokitellaan. Luokittelua käytetään painopisteiden analysointiin sekä niiden määrällisen esiintyvyyden tarkasteluun. Tutkielman tuloksia pyritään myös suhteuttamaan jo tehtyyn tutkimukseen aiheesta. Tämän vuoksi tutkielmassa esitellään kirjallisuuskatsaus, jossa tuodaan esille Euroopan unionin ja Moldovan välisten suhteiden tutkimusta.

Tutkielman keskeisenä tutkimustuloksena havaittiin, että assosiaatio-ohjelmassa korostetaan eniten toimia, jotka liittyvät demokraattiseen kulttuuriin ja talouteen. Erityisesti korruption torjuminen sekä julkishallinnon läpinäkyvyyden lisääminen ovat teemoja, joita korostetaan läpi koko aineiston. Taloudellisen yhdentymisen painopiste on laajalle ulottuva vapaakauppa-alue sekä kauppavirtojen vakinaistaminen. Ulkopuolisen hallinnan poissaoloa käsitellään aineistossa lyhyesti Transnistrian konfliktin kautta, mutta siinä ei esitetä uusia toimia konfliktin ratkaisemiseksi. Kulttuurillisen yhdenmukaisuuden kriteeri jää aineistossa vähemmälle huomiolle muihin kriteereihin verrattuna, eikä tähän teemaan liittyen esitetä juurikaan konkreettisia toimenpiteitä. Myös armeijan ja poliisin hallinnan kriteeriä käsitellään aineistossa pääosin korruption ehkäisemisen kautta.

Avainsanat: Euroopan unioni, EU, Moldovan tasavalta, assosiaatio-ohjelma

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
 Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimi ja versio:

Käyttötarkoitus: [Kuvaa tähän yksityiskohtaisesti, mihin tarkoitukseen ja miten tekoälyä on sovellettu opinnäytteeseen tutkielmaprosessin aikana.]

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: [Luettele tähän kaikki opinnäytteen vaiheet ja osiot, joissa tekoälyä on tutkielmaprosessin aikana käytetty.]

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien tekoälyllä tuotetut osat, ja hyväksyn vastuun mahdollisista julkaisueettisten normien rikkomuksista.

Sisällys

1.	JOHDANTO	1
2.	EU:N JA MOLDOVAN SUHTEIDEN HISTORIA JA NYKYPÄIVÄ	2
2.1.	1990–2000.....	2
2.2.	2010–2020.....	6
3.	KIRJALLISUUSKATSAUS	7
4.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
4.1.	Robert A. Dahlin kriteerit demokraattisille instituutioille	9
5.	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO	12
5.1.	Laadullinen tutkimus.....	12
5.2.	Teoriaohjaaava sisällönanalyysi laadullisen tutkimuksen menetelmänä	13
5.3.	Analyysin vaiheet.....	13
5.4.	Primääriaineistona Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan assosiaatio-ohjelma vuosiksi 2021–2027.....	14
6.	ANALYYSI	15
7.	JOHTOPÄÄTÖKSET	22
	LÄHTEET	24

1. JOHDANTO

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan, millaisia demokraattisia toimia korostetaan Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan välisessä poliittisessä yhdentymisessä. Tarkastelu kohdistetaan osapuolten väliseen assosiaatio-ohjelmaan. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat, minkälaisia demokraattisia toimia painotetaan Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan assosiaatio-ohjelmassa sekä mistä nämä painotukset mahdollisesti johtuvat. Tutkimuskysymyksellä pyritään siis kartoittamaan, mitä toimia osapuolet pitävät tärkeimpänä poliittisen ja taloudellisen assosiaation edistämiseksi. Sekundäärinen tutkimuskysymys on, mistä nämä painotukset mahdollisesti johtuvat. Tutkielmassa pyritään tarkastelemaan painotusten juurisyitä osapuolten historia ja nykypäivä huomioon ottaen.

Tutkimuskysymyksellä pyritään siis kartoittamaan, mitä toimia osapuolet pitävät tärkeimpänä poliittisen ja taloudellisen assosiaation edistämiseksi. Sekundäärinen tutkimuskysymys on, mistä nämä painotukset mahdollisesti johtuvat. Tutkielmassa pyritään tarkastelemaan painotusten juurisyitä osapuolten historia ja nykypäivä huomioon ottaen.

Tutkielma toteutetaan laadullisena sisällönanalyysinä ja siinä hyödynnetään teoreettisena viitekehyksenä Robert A. Dahlin kriteerejä demokraattisten instituutioiden ominaisuuksista ja olosuhteista, jotka niitä suosivat. Teoreettisen viitekehyksen avulla ohjelman tarkastelussa kohdistetaan mielenkiinto siihen, miten näitä demokratialle tärkeitä ominaisuuksia korostetaan tekstissä. Teoriaa hyödynnetään myös aineiston teemoittelussa, jotta voidaan tarkastella eri ominaisuuksien esiintyvyyttä aineistossa selkeällä tavalla.

Aineistona tutkielmassa käytetään Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan assosiaatio-ohjelmaa vuosiksi 2021–2027. Molemmat osapuolet ovat olleet mukana ohjelmasta ja sen painopisteistä sovittaessa. Assosiaatio-ohjelma on olennainen osa assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanoa, sillä siinä määritellään tarkemmin toiminnan painopisteet. Tämän vuoksi assosiaatio-ohjelman tarkastelu on tämän tutkielman kannalta mielekkäämpää kuin itse sopimuksen sisällön tarkastelu.

Tutkielman ensimmäisessä luvussa käsitellään lyhyesti Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan suhteiden historiaa sekä nykytilaa. Tämä lyhyt historiakatsaus on tarpeellinen, sillä se auttaa ymmärtämään myös assosiaatio-ohjelman painopisteitä. Tämän lisäksi historian tuntemus tarjoaa myös kontekstin, jossa näitä painopisteitä voidaan arvioida. Historiakatsauksen jälkeen käydään läpi

aikaisempi tutkimus aiheesta. Tutkielman suhteuttaminen aikaisempaan tutkimukseen haastaa tutkimuksen relevanssia sekä tarjoaa työkalun sen arviointiin, minkälaisia uusia näkökulmia tutkielma voi tuottaa alan tutkimukselle. Tämän jälkeen esitellään tutkielman teoreettinen viitekehys, tutkimuskysymykset sekä tutkimusmenetelmä ja aineisto. Teoriaosuuden esittelyssä käsitellään myös kritiikkiä Dahlin teorialle.

Tutkielman analyysivaiheessa teemoitellaan demokratialle tärkeiden ominaisuuksien kautta ainestoa ja katsotaan tarkemmin, minkälaiset ominaisuudet siinä painottuu. Tämän jälkeen tulokset vedetään yhteen johtopäätöksissä, jonka lisäksi analysoidaan sekä historian että nykypäivän valossa, mistä nämä painotukset voisivat johtua.

2. EU:N JA MOLDOVAN SUHTEIDEN HISTORIA JA NYKYPÄIVÄ

2.1. 1990–2000

EU:n ja Moldovan suhteet ovat kehittyneet vuosien varrella erittäin monimutkaisessa kansainvälisessä ympäristössä, jota määrittä pitkälti kylmän sodan päättyminen 1990-luvulla. Neuvostoliiton hajoamisen seurauksena viisitoista neuvostotasavaltaa nousi suvereneiksi ja itsenäisiksi valtioiksi. Samaan aikaan Itä-Euroopan kommunististen hallitusten kaatuminen ja Saksan yhdistyminen kertoivat siitä, että Euroopan poliittinen arkkitehtuuri kävi läpi syvällistä muutosta. Euroopan yhteisö sopeutui tähän uuteen arkkitehtuuriin hyvinkin nopeasti, ja esitti kantansa entisten neuvostotasavaltojen kehitykseen 1991 julistuksessaan ”Itä-Euroopan ja Neuvostoliiton uusien valtioiden tunnustamista koskevista suuntaviivoista”. Tämän julistuksen myötä EY:n ja Neuvostoliiton välistä sopimusta taloudellisesta yhteistyöstä ehdotettiin korvattavaksi yksittäisillä kahdenvälisillä sopimuksilla uusien valtioiden kanssa. Uusien suhteiden solmimisen lisäksi EY sitoutui tukemaan näiden maiden poliittista ja taloudellista uudistusta. (Ticu 2011, s. 125.)

EU:n ja Moldovan suhteet ovat kuitenkin kehittyneet varsin hitaasti verrattuna Baltian tai Balkanin maihin. Sopimukseen perustuva suhde rakennettiin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA) pohjalta, joka allekirjoitettiin vuonna 1994. Sopimus oli kehys poliittiseen dialogiin sekä kaupan ja investointien edistämiseen. Sopimuksessa esitettiin myös lainsäädännöllistä ja sosiaalista yhteistyötä sekä tukea Moldovan demokraattiselle kehitykselle. Sopimuksen ensisijainen tavoite painottui kuitenkin kauppaan

ja taloudelliseen yhteistyöhön. Moldova linjasi kansallista lainsäädäntöään vastamaan muutamia unionin normeja varsinkin kaupan helpottamiseksi, mutta PCA:ta ei implementoitu kokonaan. Vaikka kumppanuus- ja yhteistyösopimuksessa ei hahmoteltu täysimittaista yhdentymistä EU:hun, sopimus antoi sysäyksen Moldovan Euroopan integraatiolle. Se myös institutionalisoi poliittisen vuoropuhelun EU:n ja Moldovan välillä. (Shapovalova & Boonstra 2012, s.52–54.)

Moldovan tasavalta ei kuitenkaan itsenäistymisensä jälkeen määritellyt ulkopolitiikan painopisteitä kovinkaan johdonmukaisesti. Maassa käytiin vuonna 1992 Transnistrian konflikti Moldovan ja Pridnestrovian (Transnistria) välillä, joista jälkimmäinen osapuoli sai tukea Transnistriaan sijoitetulta 14:sta Venäjän armeijalta. Transnistrian konflikti sekä Venäjän vaikutusvalta alueella monimutkaistivat Moldovan jo valmiiksi epäjohdonmukaista ulkopolitiikkaa. Moldovan jo valmiiksi hauraan valtiollisuuden suojelemiseksi oli kuitenkin tärkeää valita jonkinlainen johdonmukainen strategia. Tämän vuoksi turvallisuuspoliittiseksi ratkaisuksi valittiin puolueettomuus ja tietynlainen ulkopolitiikan tasapaino. Puolueettomuus johti siihen, ettei Moldova ollut halukas lähentymään EU:n kanssa muiden Itä-Euroopan maiden tavoin. Epäjohdonmukainen ulkopolitiikka sai myös EU:n suhtautumaan pidättyväisesti Moldovaa kohtaan. (Ticu 2011, s. 126.) EU:n ja Moldovan välistä kumppanuus- ja yhteistyösopimusta pidettiin näissä olosuhteissa riittävänä EU:n ja Moldovan suhteiden hoitamiseksi (mt., s. 133).

2000-kuvun alussa EU:n politiikka Moldovaa ja muita entisiä Neuvostoliiton valtioita kohtaan alkoi muuttumaan. Muutoksen taustalla oli EU:n itälaajentuminen, joka teki näistä maista EU:n naapureita. (Shapovalova & Boonstra 2012, s. 55.)

Vain muutama päivä EU:n viidennen laajentumisaallon jälkeen toukokuussa 2004, EU käynnisti Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP), joka sisälsi uudistetun lähestymistavan kuuteentoista maahan EU:n naapurialueella. EU:n laajentuminen toi sen ulkorajoille mahdollisesti epävakaita alueita, joten EU:lla oli intressi kehittää naapuruutta ja edistää vakautta myös rajojensa ulkopuolella olevissa maissa. Moldovassa EU:n aloite syventää suhteita naapurimaihin sai osakseen sekä tukea että kritiikkiä. Samaan aikaan kun syvemmästä yhteistyöstä oltiin tyytyväisiä, ENP ei tarjonnut Moldovalle selkeää ”eurooppalaista” vaihtoehtoa, mikä koettiin maassa pettymyksenä. Tästä huolimatta naapuruuspolitiikka loi Moldovalle uutta uskoa EU:n kanssa lähentymiselle. (Ticu 2011, s.128.) Moldovan saama rahoitus EU:lta myös kasvoi merkittävästi 2000-luvulla (Shapovalova & Boonstra 2012, s. 58).

Vaikka ENP toimintasuunnitelma Moldovan kanssa perustui yhteiselle kumppanuudelle, suunnitelma toi ehdollisuuden käsitteen EU:n ja Moldovan välisiin suhteisiin. Tämä tarkoitti, että yhteistyön taso on riippuvainen siitä, kuinka sitoutunut Moldova on yhteisiin arvoihin ja millainen kyky sillä on toimeenpanna yhdessä sovittuja prioriteetteja. (Shapovalova & Boonstra 2012, s.56.)

ENP:n johdosta poliittinen dialogi kuitenkin lisääntyi ja vahvistui 2000-luvun alkupuolella. Moldova lähentyi myös maantieteellisesti EU:ta vuoden 2007 jälkeen, jolloin sen naapurimaa Romaniasta tuli EU-jäsen. (Shapovalova & Boonstra 2012, s.52–53.) Moldova ei köyhänä valtiona tarjonnut juurikaan taloudellisia mahdollisuuksia unionille, mutta ratkaisemattoman Transnistrian kiistan saapuminen EU:n rajoille aiheutti huolta turvallisuudesta ja vakaudesta. Laajemmassa kontekstissa unionilla oli myös intressi ympäröidä itsensä vakailta, markkinatalousvetoisilla demokraattisilla valtioilla, ikään kuin muodostaakseen vakauden kehän EU:n ulkorajoille. (mt., 2012, s.53.)

Vuonna 2005 EU alkoi ottaa ensimmäisiä askeleita Transnistrian konfliktin ratkaisun järjestämiseen. EU nimitti tuolloin erityisedustajan Moldovaan, jonka mandaatti perustui pääosin konfliktin ratkaisulle. (Ticu 2011, s. 129.) EU liittyi neuvotteluihin tarkkailijaosapuolena. Neuvottelujen muut osapuolet olivat Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj, Venäjä, Ukraina ja molemmat konfliktin osapuolet. (Shapovalova & Boonstra 2012, s.56–57)

Vuoden 2008 toukokuussa EU-jäsenmaiden Puolan ja Ruotsin laittoivat eteenpäin ehdotuksen vahvistaa EU:n politiikkaa sen itäisiä naapureita kohtaan. Ehdotus sai lisäpontta Georgian sodan jälkeen, joka käytiin saman vuoden elokuussa. Vain muutamaa kuukautta myöhemmin Eurooppa-neuvosto ilmoitti itäisen kumppanuuden (Eastern Partnership, EaP) perustamisesta, joka tarjosi useita kannustimia itäisille naapurimaille. Näihin lukeutui esimerkiksi asossiaatiosopimukset, vapaa kauppa, viisumivapaus, energiayhteistyö ja tuki instituutioiden rakentamiseen ja alueellisen koheesion edistämiseksi. Nämä kaikki kannustimet olivat sidottuna vaatimukseen demokratisoitumisesta sekä oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien edistämisestä. (Shapovalova & Boonstra 2012, s. 59.) EaP tarjosi institutionalisoidun keskustelualustan näille kysymyksille, kuitenkin välttämällä keskustelun kiistelystä aiheesta EU:n jäsenyydestä (Ticu 2011, s. 131).

EU:n neuvosto ilmaisi samana vuonna EaP:n ehdotuksen jälkeen, että se olisi valmis aloittamaan neuvottelut uudesta sopimuksesta Moldovan kanssa, johon kuuluisi vapaa kauppa sekä viisumivapaus. EU asetti sopimuksen ehdoksi kuitenkin sen, että Moldova onnistuu demokraattisten vaalien järjestämisessä keväällä 2009. (Shapovalova & Boonstra 2012, s.59.)

Vaalien lähestyessä poliittinen tilanne Moldovassa kiristyi. Poliittisen kilpailun mahdollisuutta yritettiin heikentää viranomaisten toimesta, esimerkiksi muuttamalla vaalilakia ja manipuloimalla äänestäjälisteröitä. Myös kokoontumisvapautta rajoitettiin ja ehdokkaiden tasavertainen pääsy medianäkyvyyteen estettiin. Vaalien tulosten julkistamisen jälkeen Moldovan pääkaupungissa Chisinaussa puhkesi useita protesteja, joissa väitettiin vaalien olleen vilpilliset ja vaadittiin äänien uudelleenlaskemista tai jopa hallituksen eroa. Hallitseva Moldovan kommunistinen (PCRM) puolue antoi ymmärtää kokevansa tämän vallankaappauksen yrityksenä, ja pidatti useita protestoijia ja oppositioaktivisteja. (Shapovalova & Boonstra 2012, s. 61.)

Moldovan presidentti Voronin syytti naapurimaa Romaniaa vallankaappausyrityksen lietsonnasta, ja Moldova muun muassa karkotti rangaistuksena tästä Romanian suurlähettilään ja otti käyttöön viisumijärjestelyn Romanian kanssa. EU kehotti Moldovaa lopettamaan Romaniaa rankaisevat toimet, kunnioittamaan perustuslaillisia oikeuksia sekä palaamaan normaaleihin suhteisiin Romanian kanssa. (Ticu 2011, s. 132.)

EU:n vastaus vaalien aikaisiin ja jälkeisiin tapahtumiin oli kuitenkin heikkoa ja se tunnusti Moldovan vaalitulokset, sillä muun muassa Etyj sanoi niiden vastanneen ”monia” Etyjin ja Euroopan neuvoston vaatimuksia. (Shapovalova & Boonstra 2012, s. 62.)

Moldovan ja Euroopan unionin suhteissa avautui uusi luku. 8. elokuuta 2009, kun avoimesti Eurooppa-myönteiset puolueet – Moldovan liberaalidemokraattinen puolue (PLDM), Moldovan demokraattinen puolue (PDM), liberaalipuolue (PL) ja "Meidän Moldovamme"- liittouma voittivat vaalit ja sopivat perustavansa hallitsevan koalition. Koalitiosopimuksen mukaan ulkopolitiikan keskeiset painopisteet olivat integroituminen EU:hun ja erityisesti assosiaatiosopimuksen allekirjoittaminen. Puolueet myös hyväksyivät nelivuotisen ohjelman Euroopan integraatiolle, jossa todettiin selvästi, että uusi hallitus näki Moldovan yhdentymisen EU:hun Moldovan tasavallan sisä- ja ulkopolitiikan perusprioriteettina. Asiakirjassa korostettiin myös, että eurooppalaistuminen on tehokkain tapa saada aikaan maan poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen modernisaatio. Ohjelmassa korostettiin Moldovan halukkuutta allekirjoittaa assosiaatiosopimus EU:n kanssa ja sen halua liittyä unioniin lähitulevaisuudessa. (Calus 2018, s. 105–106.)

2.2. 2010–2020

Viisumivapaus Moldovan ja EU:n välillä tuli voimaan 28. huhtikuuta 2014. EU–Moldova-assosiaatiosopimus sekä siihen sisältyvä pitkälle menevä vapaakauppa-alue tulivat täysimääräisesti voimaan 1. heinäkuuta 2016. Sopimusta oli sovellettu väliaikaisesti 1. syyskuuta 2014 alkaen. (Eurooppa-neuvosto 2024.) Neuvoston päätelmissä Moldovasta (Eurooppa-neuvosto, 2016) kuitenkin todettiin, että Moldovan on tehtävä edelleen paljon töitä varmistaakseen oikeuslaitoksen ja lainvalvontaviranomaisten riippumattomuuden. Neuvoston mukaan etusijalla olisi asetettava uudistukset, joilla pyritään puuttumaan valtion instituutioiden politisoitumiseen ja koko järjestelmään levinneeseen korruptioon. Neuvosto kehotti myös varmistamaan, että Moldovan pankkijärjestelmään vuonna 2014 kohdistuneet petostapaukset tutkittaisiin perusteellisesti. Tehtävää oli neuvoston mukaan myös tiedotusvälineiden vapauden takaamisessa.

Vuoden 2018 päätelmissä neuvosto totesi, että Moldovan viranomaiset ovat edellisten päätelmien jälkeen hyväksyneet useita lainsäädäntöaloitteita, jotka liittyivät nimenomaan niihin uudistuksiin, jotka neuvoston päätelmissä oli asetettu ensisijaiseksi. Neuvosto kuitenkin painotti, että uudistuksia on syytä jatkaa ja panna täytäntöön. Uudistetussa vaalilaissa ei kuitenkaan Moldovassa otettu huomioon eräitä keskeisiä suosituksia, jotka annettiin Euroopan neuvoston Venetsian komission ja Etyjin yhteisessä lausunnossa. Vuoden 2018 päätelmissä painottui pitkälti samoja kehityskohteita kuin vuonna 2016, joita on muun muassa tiedotusvälineiden vapaus, korruption torjuminen ja oikeuslaitoksen perusteellinen uudistus. (Eurooppa-neuvosto, 2018).

Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022 EU:n laajentuminen nousi kuitenkin jälleen keskeiseksi kysymykseksi ja päätöksiä laajenemisesta tehtiin nopealla aikataululla (Koivisto 2023). Vuoden 2023 viimeisessä huippukokouksessa tehtiin historiallinen päätös, kun EU-johtajat päättivät aloittaa jäsenyysneuvottelut Ukrainan ja Moldovan kanssa. Laajentumisprosessissa virallisten jäsenyysneuvottelujen aloittaminen kunkin ehdokasmaan kanssa edellyttää kaikkien EU:n jäsenmaiden hyväksyntää. Eurooppa-neuvoston päätöksen myötä Euroopan komissio määrittelee neuvottelukehikon, eli neuvottelukriteeristön Ukrainalle ja Moldovalle. Tämän jälkeen neuvottelut käynnistyvät. (Suomi ulkomailla 2023.)

3. KIRJALLISUUSKATSAUS

Tässä luvussa esitellään aikaisempaa tutkimusta Euroopan unionin naapurisuuspolitiikasta ja sen painopisteistä. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on asettaa tutkielma alan kontekstiin ja kertoa, minkälaisia tuloksia aikaisimmista tutkimuksista on saatu.

Euroopan komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon laatimien Euroopan naapurisuuspolitiikan (ENP) strategia-asiakirjojen analyysi vuosilta 2003–2015 osoittaa, että vakauden ja turvallisuuden käsitteet ovat olleen naapurisuuspolitiikan kärjessä alusta asti. Demokratian painotus on korostunut huomattavasti ainoastaan vuoden 2011 politiikkakatsauksessa. Tämä painotus kuitenkin väheni melko pian, sillä epävakaus naapurisuusalueella sekä EU:n legitimiyyshuolet toivat turvallisuuden ja vakauden käsitteet jälleen keskiöön vuonna 2015. ENP-narratiivissa on kuitenkin omaksuttu johdonmukaisesti *modernisaation* näkökulma, jonka mukaan demokratia edistää taloudellista kehitystä ja näin ollen lisää poliittista vakautta mikä edelleen lisää vakautta EU:n naapurisuusalueella. (Cianciara 2016 s. 59.) EU soveltaa myös naapurimaihinsa todennäköisemmin demokraattista ehdollisuutta, mikäli sen ei tarvitse valita demokratisaation ja vakauttamisen välillä ja mikäli se pystyy tukemaan demokraattisia ja uudistusmielisiä koalitioita kohdemaassa. Tällaisia maita ovat olleet muun muassa Georgia, Tunisia, Ukraina ja Moldova. (Börzel & Lebanidze 2017 s. 28–29.)

Aikaisempi analyysi unionin ja Moldovan suhteista osoittaa, että Moldovan yhdentymisessä unionin sääntelyyn ja osapuolten kanssakäymisessä korostuvat eniten lakiuudistukset, talouden uudelleenjärjestäminen sekä rajaturvallisuus. Sama analyysi kuitenkin osoittaa myös, että Moldova on hyvin riippuvainen EU:n hallinnosta ja sen on vaikea toteuttaa uudistuksia itsenäisesti. (Korosteleva 2010, s. 1286–1287.)

Voidaan kuitenkin myös todeta, ettei ENP ole onnistunut tavoitteessaan edistää demokratiaa naapurialueellaan Georgiassa, Moldovassa tai Ukrainassa, jossa vuosina 2000–2016 ei ole ollut havaittavissa merkittävää demokraattista kehitystä. Samaan aikaan näissä maissa EU:n naapurisuuspolitiikka sekä EU:n epäonnistuminen konfliktien ratkaisussa on entisestään lisännyt turvallisuushaasteita Venäjän sekä Venäjä-mielisten itsehallintoalueiden kanssa. (Nilsson & Silander 2016, s. 56.) Tämän lisäksi assosiaatiosopimusten kannustimet ovat varsin heikkoja ottaen huomioon sen, että kohdemaiden päättäjät ja viranomaiset pyrkivät säilyttämään ja monopolisoimaan valtaansa. Sopimusten edut ja kannustimet ovat pitkän aikavälin ulottuvuuksia, mutta niihin siirtyminen lyhyellä

aikavälillä on hankalaa ja siten ristiriidassa poliittisen eliitin lyhyiden kausien ja tavoitteiden kanssa. (Solonenko 2014, s. 350.)

Naapuruuspolitiikan myötä EU on siirtynyt kohti laillisesti sitovaa ja syvää taloudellista integraatiota kumppanimaiden kanssa, joka on lisännyt ehdollisuuden painottamista. Naapuruuspolitiikassaan EU nojaa pääsääntöisesti kauppapolitiikkaan ja alakohtaiseen yhteistyöhön perustuvaan ehdollisuuteen. (Delcour 2018, s. 502.) Rinnertin (2013, s. 6) mukaan unioni on kuitenkin keskittynyt liikaa lakiuudistusten tekemiseen ja samalla unohtanut kehittää kestävästi Moldovan kapasiteetteja sekä korjata rakenteellisia ongelmia esimerkiksi julkisella sektorilla. Rinnert argumentoi myös, että unionin myöntämät tuet Moldovalle ovat olleet liian suuria verrattuna maan bruttokansantuotteeseen ja täten julkishallinnon on ollut vaikea kokonaisvaltaisesti hyödyntää näitä tukia (mt.).

4. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä tutkielmassa teoreettisena viitekehyksenä käytetään Robert A. Dahlin teoriaa siitä, millaiset olosuhteet ovat suotuisia demokraattisten instituutioiden rakentamiselle. Dahl on määritellyt näitä olosuhteita yhteensä viisi. Nämä esitellään tarkemmin niille määrätyissä alaluvuissa.

Teoriaa hyödynnetään teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä. Sen avulla aineistosta pystytään tarkastelemaan, minkälaisia demokraattisia toimia aineistossa esiintyy. Tämän lisäksi voidaan tarkastella, löytyykö aineistosta painotuseroja näiden toimien välillä. Toimien ja painotusten tarkastelemisen lisäksi pystytään teorian valossa tarkastelemaan myös sitä, minkälaisia toimia ohjelmasta ei löydy.

Seuraavaksi esitellään tarkemmin Dahlin teoria, jonka jälkeen esitetään myös mahdollista kritiikkiä valittua teoriaa vastaan. Luvun viimeisessä alaluvussa esitetään tämän tutkielman tutkimuskysymykset.

4.1. Robert A. Dahlin kriteerit demokraattisille instituutioille

Dahl (1998, s. 146–147) esittää, että tietyt valtioiden taustalla olevat olosuhteet ja lähtökohdat ovat suotuisia demokratian vakaudelle. Tätä vasten hän esittää myös, että mikäli nämä olosuhteet puuttuvat tai ne ovat kovin heikkoja, demokratiaa ei todennäköisesti ole tai ainakin sen olemassaolo on epävarmaa.

Olosuhteiden määrittelyssä Dahl (1998, s. 147) on hyödyntänyt useita valtioiden demokratisoitumisprosesseja 1900-luvulla. Tarkastelemalla valtioita, jotka ovat käyneet läpi demokratisoitumisprosessin, lujittaneet instituutionsa ja onnistuneet säilyttämään demokratian useita kymmeniä vuosia tämän jälkeen osoittaa, että määritellyt viisi ehtoa vaikuttavat merkittävästi demokratian rakentumisen mahdollisuuksiin. Yhtä tärkeää on myös tarkastella valtioita, joissa demokratisointiprosessi ei ole onnistunut tai sen yrittäminen on johtanut valtion sortumiseen (mt., s.147).

Yhteensä Dahl esittää viisi kriteeriä, jotka suosivat demokraattisia instituutioita. Seuraavissa kappaleissa esitellään nämä ehdot yksityiskohtaisesti ja pohditaan myös niiden liitoskohtia EU:n ja Moldovan suhteisiin.

Armeijan ja poliisin valvonta vaaleilla valittujen virkamiesten toimesta. Demokratialle, sen kehittymiselle ja vakaudelle on tärkeää, että armeijaa ja poliisivoimia hallitsee demokraattisilla vaaleilla valitut edustajat. Yksi suurimmista valtion sisäisistä uhista demokratialle on hallitsijat, joilla on merkittäviä mahdollisuuksia kansalaisten fyysiseen pakottamiseen armeijan tai poliisivoimien kautta. Tästä esimerkkinä voidaan pitää useita Etelä-Amerikan valtioita. Vuosina 1948–1982 Guatemalassa, El Salvadorissa, Hondurasissa ja Nicaraguassa oli yhteensä 47 hallintoa. Näistä yli kaksi kolmasosaa nousivat valtaan ilman demokraattisia vaaleja, usein sotilaallisen vallankaappauksen kautta. (Dahl 1998, s. 149.) Tätä on myös mielenkiintoista tarkastella Moldovan kontekstissa, vaikka hallinto onkin valittu demokraattisesti. Tätä perustellaan sillä, että aikaisemmassa historiakatsauksessa tuli ilmi, että poliisivoimia on käytetty poliittisen opposition vähentämiseksi.

Demokraattiset uskomukset ja poliittinen kulttuuri. Demokraattisen vakauden näkymät valtiossa ovat sitä paremmat, mitä enemmän sen johtajat ja kansalaiset tukevat demokraattisia ideoita, arvoja ja toimintatapoja. Vahvin tuki näille juontaa juurensa koko valtion poliittiseen kulttuuriin, missä demokraattiset arvot ja taipumukset ovat ylisukupolvisia. Toisin sanoen demokratian vakaus on hyvin todennäköistä maissa, jotka ovat omaksuneet *demokraattisen poliittisen kulttuurin*. Jokaisen kansalaisen

ei toki tarvitse olla täydellinen demokratian kulttuurin kannattaja, vaan enemmistö riittää. (Dahl 1998, s. 157.)

Ulkopuolisen ja demokratiaa kohtaan vihamielisen hallinnan poissaolo. Demokraattisten instituutioiden kehittyminen on todennäköisempää valtioissa, joissa demokratian kehitystä ei vaaranneta toisen valtion toimesta esimerkiksi jonkinlaisilla väliintuloilla. Dahlin mukaan tämä ehto riittää joskus yksinäänkin selittämään, miksi joissain valtioissa demokraattiset instituutiot eivät päässeet kehittymään tai ainakaan niistä ei tullut keskeinen maan hallintakeino. Dahl käyttää esimerkkinä Neuvostoliiton väliintuloa Tšekkoslovakiassa toisen maailmansodan jälkeen ja kuinka se hidasti valtion demokraattista kehitystä. Neuvostoliiton väliintulo esti myös Puolaa ja Unkaria kehittämästä demokraattisia instituutioita. (Dahl 1998, s.147.)

Myös Yhdysvaltojen puuttuminen Latinalaisen Amerikan valtioiden hallintoihin on ollut merkittävää, ja valtio on jopa heikentänyt valittua hallitusta kansallisen turvallisuuden nimissä. Dahl esittää, että vaikka Latinalaisen Amerikan valtiot eivät olleet vielä täysin demokraattisia, ilman Yhdysvaltojen väliintuloja tai mikäli Yhdysvallat olisivat jopa tukeneet demokraattisten instituutioiden kehittämistä, olisi demokraattiset instituutiot kehittyneet huomattavasti paremmin vuosien varrella. (Dahl 1998, s. 148.)

Moderni markkinatalous ja yhteiskunta. Historian valossa demokraattisten arvojen ja kulttuurin kehitys on kytkeytynyt järjestelmään, jota voisi löyhästi kuvailla markkinataloudeksi. Tarkemmin sanottuna demokratialle todella suotuisa ehto on markkinatalous, jossa taloudelliset yritykset ovat yksityisomistuksessa julkisen omistuksen sijaan. Demokratian ja markkinatalouden vahva yhteenliittymä aiheuttaa kuitenkin Dahlin mukaan paradoksin, jossa markkinatalous väistämättä aiheuttaa poliittisten resurssien eriarvoistumista niin, että kaikilla ei ole käytössään samanlaisia resursseja. Näin ollen markkinatalous joissain määrin heikentää poliittista tasa-arvoisuutta. Dahl tiivistää argumenttinsa siihen, että kansalaiset, jotka ovat taloudellisesti epätasa-arvoisia ovat epätodennäköisesti myöskään poliittisesti tasa-arvoisia. Tästä huolimatta markkinatalouden tuottama yhteiskunta ja talouskasvu ovat Dahlin mukaan suotuisia ehtoja demokraattisten instituutioiden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. (Dahl 1998, s. 158–159.) EU:n laajentumispolitiikan keskeinen kannustin on kauppapolitiikka ja muut taloudelliset kannustimet. Näitä kannustimia usein sidotaan sekä demokraattisiin että taloudellisiin ehtoihin. Tämän vuoksi myös taloutta ja talouden korostamista tarkastellaan tässä tutkielmassa.

Kulttuurillinen yhdenmukaisuus. Dahlin (1998, s.149–150) mukaan demokraattiset politiikan instituutiot kehittyvät ja säilyvät todennäköisemmin yhteiskunnissa, jotka ovat kulttuurillisesti verrattain yhtenäisiä. Tämä tarkoittaa, että yhteiskunnan jäsenet jakavat yhteisen identiteetin ja ovat myös tunteellisesti sitoutuneita asuttamaansa valtioon. Kulttuurit rakentuvat Dahlin mukaan yleensä kielestä, uskonnosta, etnisestä identiteetistä tai ideologioista. Kulttuurilliset erimielisyydet voivat kuitenkin tulla myös politiikan keskiöön. Tällaisia kiistoja voi syntyä esimerkiksi valtion tuesta tietylle uskonnolle tai jonkin asian kieltäminen tai salliminen tilanteessa, jossa näkemyserot ovat merkittävät ja nimenomaan kulttuurin perustuva jakolinja on olemassa. Tällaisia asioita on useita, mutta Dahl mainitsee näistä esimerkkinä abortin kieltämisen.

Tällaiset kiistat luovat demokratialle hyvin omalaisena ongelman. Dahlin (1998, s. 150) mukaan kulttuurilliset kysymykset ja vaatimukset politiikassa perustuvat usein periaatteelle, uskonnolle, kulttuurin säilyttämiselle tai ryhmän selviämiseksi. Tämän seurauksena nämä vaatimukset nähdään yleensä niin tärkeitä, ettei niistä ole varaa tehdä kompromissia.

Tämä kriteeri unionin ja Moldovan suhteiden kontekstissa tuo lisäarvoa tutkielmalle sitä kautta, että sillä pystytään tarkastelemaan osapuolten välistä suhtautumista esimerkiksi vähemmistöihin sekä yhtenäiseen kulttuuriin.

Dahlin teoriaa on myös kritisoitu siitä, ettei se ota huomioon sitä, joudutaanko näiden viiden kriteerin välillä käymään vaihtokauppaa riippuen institutionaalisesta kontekstista. Mikäli kaikki nämä viisi kriteeriä ovat tasa-arvoisia sekä tarpeellisia, miten tulisi toimia tilanteessa, jossa joidenkin kriteerien saavuttaminen vaatisi joustamista toisista kriteereistä. (Fishkin 1999.)

5. TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkimus toteutetaan kaksiosaisena; aineistolähtöisesti ja teoriaohjaavana. Aineisto redusoidaan, klusteroidaan ja abstrahoidaan. Erona aineistolähtöiseen analyysiin tulee aineiston käsittelyn viimeisessä kohdassa eli abstrahoinnissa, jossa käsitteitä ei luoda aineistosta käsin, vaan ne tuodaan jo valmiiksi tiedettynä teoreettisen viitekehysten kautta. Seuraavissa alaluvuissa esitellään ensin tutkimusmenetelmä, jonka jälkeen esitellään tutkielmassa käytettävä aineisto.

5.1. Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus koostuu monista erilaisista lähestymistavoista. Näillä kaikilla lähestymistavoilla on erilaisia oletuksia siitä, minkälainen todellisuuden luonne on ja yhtä lailla, kuinka sitä tulisi analysoida. (Vuori 2021.) Laadulliselle tutkimukselle onkin mahdoton antaa yhtä ainoaa määritelmää. Joitakin ominaispiirteitä laadulliselle tutkimukselle on kuitenkin mahdollista määrittää. Näitä ovat muun muassa analyysivetoisuus, mitä- ja miten-kysymysten painotus, kvalitatiivisen aineiston suosiminen sekä strukturoimattoman ja luonnollisen aineiston suosiminen. (Juhila 2021.) Laadullinen tutkimus on aina empiiristä eli se perustuu erilaisiin aineistoihin sekä niiden analyysiin. Tämä ei kuitenkaan poissulje laadullisen tutkimuksen teoreettisuutta, sillä ilman jonkinlaista teoreettista viitekehystä laadullista tutkimusta ei ole mahdollista tehdä. (mt. 2021.) Yksinkertaisimmillaan teoreettisuus laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa jo tehdyn tutkimuksen ja menetelmän jäseneltyä esittämistä. Erilaisia teoriatyyppejä on monia, ja ne voidaan ryhmitellä neljään kokonaisuuteen. Nämä ovat substanssiteoriat, formaalit teoriat, paradigmateoriat sekä menetelmiin ja analyysitapoihin liittyvät teoriat. Formaalit teoriat tarjoavat selitysmalleja sekä tulkintakehikkoja, joiden kautta voidaan tarkastella tiettyjä ilmiöitä mutta myös muita yhteiskunnallisia tutkimusongelmia. Formaalit teoriat eroavat substanssiteorioista siten, ettei niillä pyritä selittämään tutkittavaa ilmiötä vaan pikemminkin kehystävät tutkittavaa ilmiötä ja auttaa tutkimuksen tarkastelua tietystä näkökulmasta. (mt. 2021.) Tällä perusteella tässä tutkielmassa käytettävä teoreettinen viitekehys voidaan luokitella formaaliksi teoriaksi.

5.2. Teoriaohjaava sisällönanalyysi laadullisen tutkimuksen menetelmänä

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysin avulla voidaankin tehdä monenlaista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen analyysi on mahdollista jakaa väljästi kahteen eri ryhmään. Näistä ensimmäiselle tyypillistä on, että analyysia ohjaa tietty teoria tai epistemologinen asetelma. Toiselle on tyypillisempää, ettei teoria tai epistemologia ohjaa analyysia, vaan niihin voidaan soveltaa suhteellisen vapaasti erilaisia teoreettisia ja epistemologisia lähtökohtia. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103.) Sisällönanalyysin menetelmän avulla voidaan analysoida aineistoja systemaattisesti ja objektiivisesti (mt., s.117).

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee lähtökohtaisesti samalla tavalla aineiston ehdoilla kuten aineistolähtöinen analyysikin. Ero aineistolähtöiseen analyysiin tehdään kuitenkin siinä, että analyysin viimeisessä vaiheessa eli abstrahoinnissa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin tuomalla ne valmiina ilmiöstä ja tiedettynä. Aineistolähtöisessä analyysissä myös teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 133.) Tässä tutkielmassa käytetään menetelmänä teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Menetelmän valintaa perustellaan sillä, että demokratia ilmiönä on laajasti tutkittu ja alalla on olemassa vakiintuneita teoreettisia käsitteitä ilmiöstä. Tämän lisäksi Dahlin kriteerit demokratialle suotuisista olosuhteista tarjoavat erinomaisen työkalun aineiston luokitteluun.

5.3. Analyysin vaiheet

Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on se, että aineisto pelkistetään eli redusoidaan siten, että kaikki tieto, joka ei ole tutkimuksen kannalta relevanttia karsitaan pois. Tämä voidaan toteuttaa joko pilkkomalla aineistoa osiin tai tiivistämällä aineiston sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.) Tässä tutkielmassa aineistoa pilkkotaan etsimällä ja kirjoittamalla ylös siitä tutkielman kannalta merkityksellisiä ilmaisuja. Aineiston redusoinnin jälkeen tehdään aineiston klusterointi eli ryhmittely. Tässä vaiheessa aineistosta etsitään eroavaisuuksia tai samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä, jotka ryhmitellään eri luokkien mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 122–123.) Abstrahoinnissa teoriaohjaava sisällönanalyysi eroaa aineistolähtöisestä analyysistä siten, että ensimmäisessä teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina ja jälkimmäisessä käsitteet tuodaan aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 133.) Tämä

tutkielma toteutetaan teoriaohjaavana sisällönanalyysinä ja aineiston yläluokat tuodaan Dahlin kriteereistä demokraattisten instituutioiden kehitykselle.

5.4. Primääriaineistona Euroopan unionin ja Moldovan tasavallan assosiaatio-ohjelma vuosiksi 2021–2027

Tässä tutkielmassa primääriaineistona käytetään Euroopan unionin ja Moldovan välistä assosiaatio-ohjelmaa vuosiksi 2021–2027. Euroopan unionin, Euroopan atomienergiayhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä Moldovan tasavallan välinen assosiaatiosopimus allekirjoitettiin 27.6.2014 ja se astui voimaan 01.07.2016. Assosiaatio-ohjelma tukee tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja määrittelee painopisteet poliittisen assosiaation ja taloudellisen yhdentymisen tavoitteiden saavuttamiseksi. (EUVL L 273, 103.)

Assosiaatio-ohjelma tuli voimaan 22.08.2022 ja se korvasi 19.08.2017 hyväksytyt assosiaatio-ohjelman (EUVL L 273, 103–104). Ohjelma keskittyy pitkän aikavälin strategiaan tavoitteisiin ja sitä voidaan tarkastella uudelleen milloin tahansa, erityisesti ottaen huomioon Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan ja Moldovan turvallisuushaasteiden vuoksi. Assosiaatio-ohjelma ja sen painopisteet heijastelevat Moldovan ja unionin vastuuta assosiaatiosopimuksen kokonaisvaltaiselle täytäntöönpanolle. Molempien osapuolien on osallistuttava ohjelman täytäntöönpanoon. Tämän lisäksi unioni tukee Moldovaa ohjelmassa määriteltyjen painopisteiden toteuttamisessa. Tämä tuki voi olla muun muassa neuvontaa, tiedon jakamista tai instituutioiden vahvistamista. Tuki voi olla myös rahallista, mutta se on tiukasti ehdollista ja linkittyy konkreettiseen edistymiseen erityisesti demokratian, oikeuden ja korruption torjunnan osa-alueilla. (mt., 106–107.)

Aineiston valinta perustuu sen konkreettiseen sisältöön EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanon painopisteistä. Aineistoa on myös kandidaatintutkielman pituusrajoitteet huomioon ottaen mahdollista tarkastella kokonaisuudessaan, sillä sen pituus on 35 sivua. Assosiaatiosopimusta ei olisi tässä tutkielmassa mielekästä tarkastella, sillä kyseinen sopimus on useita satoja sivuja pitkä. Tämän lisäksi assosiaatio-ohjelmassa keskitytään poliittisen assosiaation ja taloudellisen yhdentymisen painopisteisiin, mitkä ovat tämän tutkielman kannalta keskeisimpiä asioita tutkittavaksi, kuin yksityiskohtaisen sopimuksen artiklat.

Aineisto koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa määritellään EU:n ja Moldovan tasavallan välisen yhteistyön yleiset tavoitteet. Näitä ovat 1) selviytymiskykyiset, kestävät ja yhdentyneet taloudet, 2) vastuulliset instituutiot, oikeusvaltioperiaate ja turvallisuus, 3) ympäristö- ja ilmastokestävyys, 4) kestävä digitaalinen siirtymä ja 5) selviytymiskykyiset, oikeudenmukaiset ja osallistavat yhteiskunnat.

Toisessa osassa määritellään assosiaatio-ohjelman lyhyen ja pitkän aikavälin painopisteet. Nämä ovat 1) demokratia, ihmisoikeudet ja hyvä hallintotapa, 2) ulko- ja turvallisuuspolitiikka, 3) vapaus, turvallisuus ja oikeus, 4) taloudellinen ja alakohtainen yhteistyö, 5) kauppa ja kaupan litännäistoimenpiteet (pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue).

6. ANALYYSI

Tämän tutkielman analyysivaihe toteutetaan etsimällä EU:n ja Moldovan välisestä assosiaatio-ohjelmasta tutkielman kannalta merkityksellisiä ilmaisuja ja lauseita. Tässä aineiston etsintävaiheessa hyödynnetään Dahlin teoriaa demokratioille ominaisista ominaisuuksista. Tutkielmassa ei kuitenkaan ole tarkoitus todistaa Dahlin teoriaa oikeaksi tai vääräksi, vaan pikemminkin käyttää sitä aineiston luokitteluun, jotta saadaan selville, minkälaisia ominaisuuksia ja toimia ohjelmassa korostetaan. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta eritellään ilmaisut, jotka vastaavat Dahlin kriteerejä demokratialle. Nämä ovat 1) armeijan ja poliisin valvonta vaalilla valittujen toimijoiden puolesta, 2) demokraattiset uskomukset ja poliittinen kulttuuri, 3) ulkopuolisen hallinnan poissaolo, 4) moderni markkinatalous ja yhteiskunta ja 5) kulttuurillinen yhdenmukaisuus. Näin aineisto saadaan klusteroitua ja pystytään näkemään, minkälaisia ominaisuuksia painotetaan eniten. Tämän jälkeen löydöksiä verrataan jo tehtyihin tutkimuksiin Moldovan ja EU:n suhteiden painopisteistä.

Armeijan ja poliisin valvonta vaalilla valittujen toimijoiden puolesta on Dahlin (1998, s.149) mukaan keskeinen ehto demokratialle, sillä hallitsijat, joilla on merkittävä mahdollisuus kansalaisten fyysiseen pakottamiseen tai nousta valtaan sotilaallisen vallankaappauksen kautta ovat uhka demokratialle. Assosiaatio-ohjelmassa tätä ominaisuutta korostetaan erityisesti poliisivoimien ja korruption kontekstissa.

Ohjelmassa (EUVL L273, s. 109) todetaan, että ”*Poliisivoimien uudistamisen ja rajayhteistyön tukeminen parhaiden kansainvälisten ja EU:n normien mukaisesti on edelleen tärkeä tavoite.*” Myös valtion instituutioiden ja hallintoviranomaisten vastuuvollisuutta korostetaan ja koetaan tärkeänä, että nämä instituutiot ovat riittävästi resursoituja, vapaita korruptiosta ja asiattoman vaikuttamisen ulkopuolella (mt., s.112). Ohjelmassa otetaan myös kantaa vankien kohteluun ja pitkän aikavälin (7 vuoden kuluessa) tavoitteeksi asetetaan vastuullisen, avoimen, ammattimaisen ja korruptiovapaan vankilajärjestelmän luominen, jolla on myös riittävästi resursseja käytettävinaan (mt., s.114–115).

Assosiaatio-ohjelmassa otetaan myös erillisellä luvulla kantaa poliisivoimien ja lainvalvonnan kehittämiseen. Tässä luvussa kehoitetaan laatimaan uusi yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskeva politiikka-asiakirja, jossa määriteltäisiin sisäministeriön alaisten instituutioiden roolit ja toimenkuvat. Tätä asiakirjaa laatiessa tulisi ottaa huomioon nykyiset haasteet sekä hyvät kansainväliset käytännöt. Myös poliisivoimien uudistamisen edistämistä korostetaan, nimenomaan eurooppalaisten ja parhaiden käytäntöjen mukaisesti, jotta voidaan kehittää ammattimaisia kansallisia ja paikallisia poliisivoimia, jotka olisivat korruptiosta vapaita. Uudistamisessa tulisi myös vahvistaa vastuuvollisuutta ja varmistaa, ettei poliisiin pystyttäisi vaikuttamaan asiattomasti. (EUVL L273, s. 121.)

Demokraattiset uskomukset ja poliittinen kulttuuri ovat Dahlin (1998, s. 157) mukaan keskeisiä ominaisuuksia demokratian onnistumiselle. Ottaen huomioon tämän tutkielman historiakatsauksessa esitetyt haasteet Moldovan poliittisessa järjestelmässä ja demokratiassa, on perusteltua odottaa, että demokraattisten instituutioiden ja demokraattisen kulttuurin edistämisen painoarvo on ohjelmassa merkittävä.

Ohjelmassa todetaan, että:

Moldovan tasavalta varmistaa, että presidentin-, parlamentti- ja paikallisvaalit toteutetaan demokraattisesti sekä kansainvälisesti sovittujen ja eurooppalaisten normien mukaisesti eikä vaaleihin liittyviä sidosryhmiä painosteta poliittisesti. Kansainvälisten organisaatioiden, kuten Euroopan neuvoston ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) alaisen demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR), lausuntoja ja suosituksia kunnioitetaan ja noudatetaan. (EUVL L273, s. 109.)

Etusijalla ohjelmassa asetetaan kuitenkin oikeuslaitosta ja lainvalvontaviranomaisia koskeva lainsäädäntö ja sen täytäntöönpano. Toimien varmistamiseksi alalle olisi kohdistettava riittävä

resursointi, jotta voitaisiin varmistaa oikeuslaitoksen puolueettomuus, lahjomattomuus, riippumattomuus ja tehokkuus siten, ettei siihen kohdistuisi poliittista tai muuta epäasianmukaista ohjausta. (EUVL L273, s. 109.) Julkishallinnon tulisi olla avointa ja kansalaiskeskeistä. Tämän lisäksi valtiolliset laitokset, hallintoviranomaiset sekä valtion omistamat yritykset tulisi organisoida uudelleen niin, että niiden vastuuvollisuus ja tehokkuus paranisivat. (mt., s. 110.)

Myös vaalien toteuttamista demokraattisesti, kansainvälisesti sovittujen ja eurooppalaisten normien mukaisesti korostetaan ja painotetaan, ettei vaaleihin liittyviä sidosryhmiä painosteta poliittisesti (EUVL L273, s. 109). Vaalien tulisi olla turvallisia, vapaita ja rehellisiä (mt., s. 110). Keskusvaalilautakunnan tulisi olla riippumaton ja poliittisten puolueiden sekä vaalikampanjoiden rahoituksen avoimuus, vastuullisuus ja laillisuus tulisi varmistaa (mt., s. 111.) Tämän lisäksi ohjelmassa halutaan kehittää tapoja lujittaa paikallista demokratiaa, paikallista itsehallintoa ja hajauttamista, jotta voitaisiin varmistaa paikallisen tason osallistumien kansalaisille (mt., s. 113).

Ohjelmassa otetaan myös huomioon valtion yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ohjelmassa suositellaan jatkettavan kansalaisyhteiskunnan kannalta suotuisan toimintaympäristön edistämistä muun muassa reagoimalla kansalaisjärjestöihin kohdistuviin hyökkäyksiin. Myös kansalaisaktiivisuuden tukeminen koetaan tärkeäksi. Kansalaisten kiinnostumista kansalaisyhteiskunnan aloitteista voitaisiin tukea esimerkiksi järjestämällä julkisia tiedotuskampanjoita, joissa jaettaisiin tietoa kansalaisyhteiskunnan roolista ja tärkeydestä. (EUVL L273, s. 115.)

Demokraattisten uskomusten ja kulttuurin alaluokkaa tarkastellessa ohjelmassa korostetaan eniten korruption vastaista työtä, vaalien vapautta sekä oikeuslaitoksen riippumattomuutta. Moldovan tasavallan historian valossa tällainen painotus on ymmärrettävää ja perusteltua.

Tätä painotusta heijastelee myös se, että itse assosiaatiosopimuksessa painotetaan merkittävästi Moldovan julkishallinnon kehitystä läpinäkyvyyden sekä tehokkuuden parantamiseksi. (Montesano & van der Togt 2016, s. 10.)

Ulkopuolisen ja demokratiaa kohtaan vihamielisen hallinnan poissaolo on Dahlin (1998, s. 147) mukaan edellytys demokratian onnistumiselle valtiossa. Tällä Dahl tarkoittaa sitä, ettei valtion sisäiseen kehitykseen puututa väliintuloilla tai pyritä vaikuttamaan valtion demokratiakehitykseen muiden valtioiden intressien vuoksi. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan käsitellä unionin pyrkimyksiä vaikuttamaan Moldovan tasavallan demokratiakehitykseen kahdesta syystä. Näistä ensimmäinen on se,

että unioni ei Dahlin määritelmän mukaan ole demokratialle vihamielinen taho tai hallinto. Toiseksi tämän tutkielman tarkoitus on nimenomaan tarkastella sitä, minkälaisia painopisteitä EU:n ja Moldovan tasavallan välisestä assosiaatio-ohjelmasta löytyy, eikä niinkään tarkastella osapuolten valtasuhteita tai EU:n ehdollistamispolitiikkaa. Rajaus on tehty myös ottaen huomioon tutkielman pituusrajoitteet. Seuraavaksi käsitellään assosiaatio-ohjelmassa esiintyviä ilmaisuja, jotka liittyvät ulkopuolisen hallinnon poissaoloon.

Ohjelmassa esiintyy verrattuna kahteen edelliseen teemaan verrattain vähän ilmaisuja liittyen ulkopuolisen hallinnan poissaoloon. Siinä kuitenkin mainitaan, että valtioiden instituutioiden kykyä vastustaa ulkomaiden sekaantumista toimintaansa tulisi kehittää ja myös kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvaa korruptiota vastaan tulisi kehittää toimia. (EUVL L273, s. 109.) Myös yhteistyön kehittämisen merkitystä ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla korostetaan ja painotetaan sitoutumista täysivaltaisuuden, rajojen loukkaamattomuuden ja alueellisen koskemattomuuden periaatteisiin (mt., s. 117).

Myös Transnistrian konflikti on tässä tutkielmassa luokiteltu tämän teeman alle. Tätä perustellaan sillä, että vaikkakin Transnistria on julistautunut itsehallintoalueeksi ja käytännössä toimiikin kuin sellainen. Transnistriaan on myös sijoitettu noin 1500 venäläistä sotilasta sekä arvioiden mukaan noin 22 tonnia ammuksia (Detsch 2024). Vain muutama valtio on tunnustanut Transnistrian olemassaolon. Ohjelmassa korostetaankin, että EU ja Moldova tekevät yhteistyötä löytääkseen ratkaisun Transnistrian konfliktiin, joka olisi rauhanomainen ja kestävä sekä perustuisi Moldovan suvereniteettiin ja alueelliseen koskemattomuuteen sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Transnistrian konfliktin ratkaisu on osapuolten yksi keskeisimmistä yhteistyön aiheista. (EUVL L273, s. 118.)

Ulkopuolisen hallinnan poissaolo nähdään ohjelmassa siis lähinnä Transnistrian konfliktin kautta. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että ohjelmassa ei tässä kontekstissa mainita sanallakaan Venäjän federaatiota tai sen pyrkimyksiä Transnistrian alueella. Kuitenkin maininta ratkaisusta, joka kunnioittaa Moldovan kansainvälisesti tunnustettuja rajoja viittaisi siihen, että unionin tavoite on ainakin jollain tasolla yhdistää Transnistria Moldovan tasavaltaan. Ohjelmassa kuitenkin varoitetaan rajoittamasta jo vahvistettuja neuvottelurakenteita ja korostetaan luottamusta rakentavien toimenpiteiden täytäntöönpanoa (EUVL L273, s. 119).

Moderni markkinatalous ja yhteiskunta ovat Dahlin mukaan keskeisiä tekijöitä demokratian kehittymisen ja selviytymisen kannalta. Dahl kuitenkin korostaa markkinataloudellakin olevan huonot puolensa demokratian kannalta esimerkiksi niin, että se voi aiheuttaa poliittisen osallistumisen eriarvoistumista. Tästä huolimatta Dahl pitää markkinataloutta demokratian kannalta kaikkein optimaalisimpana ratkaisuna järjestää talous. Euroopan unioni on maailman suurin sisämarkkina-alue ja Moldovan tasavallan taloudelle elintärkeä vientialue. Unionilla on kuitenkin myös tarkat periaatteet siitä, miten talous järjestetään, kuinka sitä seurataan ja millaisia esimerkiksi kaupan sääntöjä sovelletaan. Tämän vuoksi EU:n naapuruuspolitiikassa ja jäsenyysneuvotteluissa talouskysymykset korostuvat erityisen paljon. Seuraavaksi tarkastellaan modernin markkinatalouden teemaa assosiaatio-ohjelmassa ja tuodaan esille keskeisiä ilmaisuja, jotka korostavat talouden merkitystä osapuolten välisessä yhteistyössä.

Assosiaatio-ohjelmassa korostetaan Moldovan talouskehityksen edistymistä ja myös sen ja EU:n jäsenvaltioiden välistä taloudellista yhdentymistä. Yhdentymisen halutaan kuitenkin tehdä Moldovan kansalaisia hyödyttävällä tavalla, jotta vähennettäisiin taloudellista eriarvoisuutta. Talous kytkeytyy ohjelmassa myös vahvasti oikeusvaltioperiaatteeseen ja korruption torjuntaan, sillä ohjelmassa todetaan, että investointiympäristöä pyritään parantamaan luomalla yrittäjille tasapuoliset toimintaedellytykset. (EUVL/L273, s. 108.) Markkinatalous ja sen luomisen tukeminen mainitaan konkreettisesti ohjelmassa, ja siinä mainitaan, että politiikat tulisi saattaa linjaan EU:n politiikkojen kanssa. Tässä kehityksessä olisi ohjelman mukaan tärkeää noudattaa vakaan makrotalouden ja terveen julkistalouden periaatteita sekä varmistaa vahva rahoitusjärjestelmä. (mt., s. 108.)

Ohjelmassa korostetaan markkinatalouden kehittämistä sekä talouden periaatteiden lähentämistä EU:n politiikkoihin:

Osapuolet tekevät yhteistyötä tukeakseen Moldovan tasavaltaa moitteettomasti toimivan markkinatalouden luomisessa ja sen politiikkojen lähentämisessä EU:n politiikkoihin vakaata makrotaloutta, tervettä julkistaloutta, vahvaa rahoitusjärjestelmää ja tasapainoista maksutasetta koskevien periaatteiden mukaisesti. (EUVL/L273, s. 127.)

Markkinatalouden kehittämisen lisäksi ohjelmassa kiinnitetään myös paljon huomiota siihen, että julkinen finanssipolitiikka olisi avointa ja vastuuvollista. Talousarvion valvontaa parlamentaarisesti suositellaan jatkettavan. Myös tuloskeskeisempi julkistalouden johtaminen mainitaan, mikä heijastaa ajatusta modernista markkinataloudesta. (EUVL/L273, s. 110.) Myös valtion omistamien yritysten

hallintoa on ohjelman mukaan parannettava sekä varmistaa, että yhteiskunnan omaisuudesta vastaava viranomaisen on riippumaton ja vastuuvollinen (mt., s. 108). Ohjelman mukaan valtiolliset laitokset, hallintoviranomaiset sekä valtion omistamat yritykset tulisi uudelleenorganisoida niin, että niiden vastuuvollisuus, tuloksellisuus ja tehokkuus paransivat (mt., s. 113). Vapaa kilpailukyky, joka on keskeinen osa toimivaa markkinataloutta, mainitaan myös mainosmarkkinoiden kontekstissa. Ohjelmassa korostetaan, että mainosmarkkinoiden tulisi olla kilpailukykyisiä ja niiden todelliset edunsaajat ja poliittiset kytkökset tulisi saattaa näkyviksi. Mainosmarkkinoiden monopolisointiin olisi myös pystyttävä puuttumaan tehokkaasti. (EUVL/L273, s. 114.)

Laaja-alainen vapaakauppa-alue tunnustetaan myös ohjelmassa hyväksi ja hyödylliseksi ja kauppavirtoja osapuolten välillä pyritään vakiinnuttamaan. Tämä tehdään ohjelman mukaan yhtenäistämällä lainsäädäntöä ja sääntelyä. Vapaakauppa-alueen hyödyt näkyvät muun muassa siten, että Moldovan kaupankäynti EU:n kanssa on kasvanut merkittävästi ja vuonna 2020 EU muodosti 53 prosenttia kaikesta kaupankäynnistä Moldovan tasavallassa. (EUVL/L273, s. 139.) Unionin sisämarkkinoille pääseminen on yksi keskeisimmistä intresseistä, joita ehdokasvaltioilla sekä naapuruspolitiikkaan kytkeytyneillä valtioilla on. Vastineeksi pääsystä sisämarkkinoille valtioiden tulee kuitenkin noudattaa EU:n sääntelyä ja sitoutua tiettyihin periaatteisiin.

Kulttuurillinen yhdenmukaisuus tarkoittaa Dahlin (1998, s.149.) mukaan sitä, että demokraattiset politiikan instituutiot kehittyvät ja säilyvät todennäköisemmin yhteiskunnissa, jotka ovat kulttuurillisesti verrattain yhtenäisiä. Tämä tarkoittaa, että yhteiskunnan jäsenet jakavat yhteisen identiteetin ja ovat myös tunteellisesti sitoutuneita asuttamaansa valtioon. Luokitellessa ilmaisuja aineistosta keskitytään nimenomaan yhteiskunnallista koheesiota, syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa heijasteleviin ilmaisuihin, jotka kuvaavat pyrkimystä ainakin jonkinlaiseen yhteiskunnalliseen ja kulttuurilliseen yhdenmukaisuuteen tai koheesioon. Sillä assosiaatio-ohjelma perustuu pitkälti ajatukselle osapuolten väliselle yhdentymiselle poliittisesti ja taloudellisesti, on perusteltua odottaa, ettei ohjelmassa painoteta valtion sisäisiä ja kulttuurillisia asioita kovinkaan paljoa. Tästä huolimatta on mielenkiintoista tarkastella, minkälaisia painotuksia tästä teemasta aineistosta löytyy.

Ohjelmassa koetaan tärkeäksi, että molemmat osapuolet tekevät yhteistyötä sen eteen, että yhteiskunnallinen selviytymiskyky lujittuisi ja Moldovan yhteiskunnan yhteenkuuluvuutta edistettäisiin (EUVL/L273, s. 111). Tämä voidaan nähdä tukevan kulttuurillisen ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden tärkeyttä. Ohjelmassa korostetaan myös poliittista moniarvoisuutta sekä sitä, että haavoittuvissa asemassa olevia ryhmiä ja vähemmistöön kuuluvia ihmisiä tuettaisiin poliittisessa

edustuksessa ja osallistumisessa (mt., s. 111). Vuosille 2017–2027 on myös laadittu Moldovan tasavallan etnisten ryhmien välisten suhteiden lujittamisstrategia, joka ohjelmassa suositellaan pantavaksi täytäntöön 7 vuoden kuluessa (pitkän aikavälin tavoite) (mt., s. 113). Myös romanien osallisuutta yhteiskunnassa halutaan parantaa sekä tukea romanivastaisuuden torjuntaa (mt., 117).

Kulttuurillista ja sosiaalista yhdenmukaisuutta halutaan myös tukea työllisyyspolitiikan saralla. Osapuolten tavoite on tehdä yhteistyötä taatakseen jokaiselle oikeudenmukaiset työolot sekä ihmisarvoista työtä. Tärkeää olisi myös ohjelman mukaan, että kaikilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet päästä työmarkkinoille. Näillä toimilla pystyttäisiin myös ohjelman mukaan torjumaan köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä. (EUVL/L273, s. 128.) Myös tällaisien toimien voidaan nähdä edistävän tavoitetta yhteiskunnallisesta yhdenmukaisuudesta ja osallisuudesta.

Ohjelmassa on myös oma osionsa kulttuuripolitiikalle. Osiossa kerrotaan, että sekä Moldova että unioni tekevät yhteistyötä sen eteen, että kulttuuripolitiikka olisi osallistavaa sekä Moldovan kulttuuriperintöä pyritään säilyttämään. Tämä tukisi ohjelman mukaan myös maan sosioekonomista kehitystä. Samassa yhteydessä mainitaan myös, että kulttuurisia yhteyksiä ulkomailta asuviin moldovalaisiin tulisi lujittaa. (EUVL/L273, s. 138.)

Kulttuurillista yhdenmukaisuutta tukevia toimia löytyy aineistosta jonkin verran, vaikkakin kyseessä on poliittiseen ja taloudelliseen assosiaatioon tähtäävä ohjelma. Ohjelmassa ei kuitenkaan esitetä kovinkaan konkreettisia tavoitteita, pois lukien etnisten ryhmien välisten suhteiden lujittamisstrategia. Ilmaisut jäävät kuitenkin suurilta osin verrattain yleisen tason toteamuksiksi.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kandidaatintutkielmassa on analysoitu EU:n ja Moldovan välistä assosiaatio-ohjelmaa ja sen keskeinen tutkimuskysymys on, minkälaisia demokratiaa edistäviä toimia ohjelmassa esiintyy ja mitä niistä painotetaan eniten. Kaikista teoreettisen viitekehyksen määrittelemistä teemoista löytyi ilmaisia aineistosta, mutta niissä esiintyi määrällisiä eroja.

Analyysin perusteella voidaan todeta, että demokraattisten instituutioiden kehittäminen sekä talouden painotus ohjelmassa korostuvat eniten. Näihin teemoihin lukeutuvat toimet saavat ohjelmassa osakseen myös eniten konkreettisia ilmaisia ja tavoitteita. Ottaen huomioon ohjelman luonteen, joka tavoittelee nimenomaan poliittista ja taloudellista yhdentymistä, on tällainen painotus hyvin ymmärrettävissä. Tämän lisäksi Moldovan haasteet korruption kanssa vaikuttavat siihen, että unioni on halukas asettamaan tarkkoja kriteerejä julkishallinnolle ja myös sitomaan taloudellisen avun poliittisten ehtojen täyttymiseen. Kaupan ja talouden kriteerien korostaminen sen sijaan voidaan katsoa johtuvan unionin merkittävästä osasta Moldovan vientiä.

Ulkopuolisen hallinnan teemaa käsitellään ohjelmassa pääosin Transnistrian konfliktin kautta sekä korostamalla tarvetta lähentää Moldovan ulko- ja turvallisuuspoliittisia siteitä unionin kanssa. Ohjelma keskittyy kuitenkin lähinnä konfliktin käsittelemiseen ja ratkaisuun nykyisiä neuvottelurakenteita horjuttamatta, eikä ota vahvasti kantaa näiden keinovalikoimaan.

Poliisivoimiin sekä armeijaan liittyvät ilmaiset linkittyvät vahvasti korruption torjumiseen kaikilla hallinnon tasoilla. Nämä ilmaiset jäävät kuitenkin hieman pinnallisiksi ja esiintyvät määrällisesti melko vähän itsenäisenä yksikkönä, eli ilman kytköksiä muun muassa instituutioiden demokratisointiin. Kulttuurillisen yhdenmukaisuuden teema korostuu aineistossa vähiten. Tämä ei ole poliittiseen ja taloudelliseen syventymiseen tähtäävältä ohjelmalta yllättävää. Ohjelmassa kuitenkin mainitaan muun muassa etnisten ryhmien välisten suhteiden lujittamisstrategia, joka voidaan nähdä tukevan Moldovan kulttuurillista yhdenmukaisuutta ja yhteenkuuluvuutta.

Vastauksena tutkimuskysymykseen voidaan todeta, että taloudellinen yhdentymisen ja demokraattisten instituutioiden kehittäminen koetaan ohjelmassa tärkeimmiksi tavoitteiksi. Taloudellisessa yhdentymisessä korostetaan myös kuitenkin, että talouden kehitys tulisi tehdä tavalla, joka hyödyttää kansalaisia ja joka ehkäisisi taloudellista eriarvoisuutta. Tämän korostaminen heijastelee myös teoreettista viitekehystä, sillä Dahl kritisoi markkinataloutta siitä, että taloudellinen eriarvoistuminen johtaa myös poliittiseen eriarvoistukseen. Aikaisemmassa tutkimuksessa on myös todettu, että unioni on omaksunut naapuruuspolitiikassaan narratiivin siitä, että demokratia edistää taloudellista kehitystä ja näin ollen lisää poliittista vakautta mikä edelleen lisää vakautta EU:n naapuruusalueella (Cianciara 2016 s. 59). Näin ollen tällainen taloudellisten ja poliittisten tavoitteiden yhteen kietoutumisen voidaan todeta olevan loogista. Historiallisessa kontekstissa tarkasteltuna demokraattisten instituutioiden kehittämisen painotus voidaan myös nähdä luonnollisena, ottaen huomioon Moldovan useat kriisit muun muassa korruptioon liittyen. Ulko- ja turvallisuuspoliittisia teemoja tarkastellaan edellisiin teemoihin verrattuna vähemmän.

Assosiaatio-ohjelman tarkastelu on tarjonnut näkökulmia siihen, minkälaisia toimia Euroopan unioni ja Moldova painottavat tavoitellessaan poliittista ja taloudellista yhdentymistä. Tutkielman keskeinen rajoite on kuitenkin se, että se keskittyy julkilausuttuihin tavoitteisiin ja suunnitelmiin konkreettisten tekojen sijaan. Näin ollen saadaan tietoa siitä, mitä osapuolet haluavat tehdä mutta konkreettisten tekojen tarkastelu jää puuttumaan. Ohjelma tarjoaakin myös jatkotutkimusmahdollisuuksia sen suhteen, miten kyseisiä toimia on edistetty.

LÄHTEET

Primääriaineisto

EU:n ja Moldovan tasavallan assosiaationeuvoston suositus N:o 1/2022, annettu 22 päivänä elokuuta 2022, EU:n ja Moldovan tasavallan assosiaatio-ohjelmasta [2022/1997]. Euroopan unionin virallinen lehti L273.

Kirjallisuus

Börzel, T. A., & Lebanidze, B. (2017). “The transformative power of Europe” beyond enlargement: the EU’s performance in promoting democracy in its neighbourhood. *East European Politics*, 33(1), 17–35. <https://doi.org/10.1080/21599165.2017.1280473>

Calus, K. & Kossienkowski, M. (2018) Relations between Moldova and the European Union. Teoksessa: Mannin, M., & Flenley, P. (Eds.). (2018). *The European Union and its eastern neighbourhood: Europeanisation and its twenty-first-century contradictions*. Manchester University Press. <https://doi.org/10.7765/9781526109118> (99–113)

Cianciara, A. K. (2016). Stability, security, democracy: explaining shifts in the narrative of the European Neighbourhood Policy. *Journal of European integration*, 39(1), 49–62. <https://doi.org/10.1080/07036337.2016.1256397>

Dahl, R. A. (1998). *On democracy*. Yale University Press.

Delcour, L. (2018). ‘You can lead a horse to water, but you can’t make it drink’: the EU’s and Russia’s intersecting conditionalities and domestic responses in Georgia and Moldova. *European Politics and Society* (Abingdon, England), 19(4), 490–505. <https://doi.org/10.1080/23745118.2018.1441699>

Fishkin, J. S. (1999). Dahl, Robert A. “On Democracy” (Book Review) [Review of Dahl, Robert A. “On Democracy” (Book Review)]. *The American Political Science Review* (1927), 93(3), 698-. American Political Science Association.

Korosteleva, E. (2010). Moldova’s European Choice: “Between Two Stools”? *Europe-Asia Studies*, 62(8), 1267–1289. <https://doi.org/10.1080/09668136.2010.504383>

Montesano, F. S., & van der Togt, T. (2016). *The Europeanisation of Moldova: Is the EU on the Right Track?* In Policy File. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations.

Nilsson, M., & Silander, D. (2016). Democracy and Security in the EU’s Eastern Neighborhood? Assessing the ENP in Georgia, Moldova, and Ukraine. *Democracy and Security*, 12(1), 44–61. <https://doi.org/10.1080/17419166.2015.1135744>

Rinnert, D. (2013). *The Republic of Moldova in the Eastern Partnership-From» Poster Child to Problem Child?* Friedrich-Ebert-Stiftung.

Shapovalova, N. & Boonstra, J. (2012) The European Union: From Ignorance to a Privileged Partnership with Moldova. Teoksessa: Kosienkowski, M. & Schreiber, W. (2012). Moldova: Arena of International Influences. Lexington Books. (51-75)

Solonenko, I. (2014). The EU's Democratization Efforts in the Black Sea Region: The Challenge of "Domesticating" Democracy. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 16(3), 343–355. <https://doi.org/10.1080/19448953.2014.928538>

Ticu, V. (2011). EU-Moldova relations since 1991: retrospective and perspective. *Analele Universitatii Din Oradea. Relatii Internationale Si Studii Europene*, 3, 125–137.

Internet-lähteet

Historiallinen päätös Eurooppa-neuvostossa Ukrainan ja Moldovan EU-jäsenyysneuvotteluiden avaamisesta (2023). Suomi ulkomailla. Saatavilla: https://finlandabroad.fi/web/eu/uutiset/-/asset_publisher/omOkBRW9O3yT/content/historiallinen-paatos-eurooppa-neuvostossa-ukrainan-ja-moldovan-eu-jasenyysneuvotteluiden-avaamisesta/384951 Luettu 26.02.2024.

Moldova: neuvostolta päätelmät (2018). EU:n neuvoston lehdistötiedote. Saatavilla: <https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2018/02/26/moldova-council-adopts-conclusions/> Luettu 26.02.2024

Neuvoston päätelmät Moldovan tasavallasta. (2016). Neuvoston päätelmät Moldovan tasavallasta. EU:n neuvoston lehdistötiedote. Saatavilla: <https://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2016/02/15/fac-moldova-conclusions/> Luettu 26.02.2024

Metodologinen kirjallisuus

Juhila, K. (2021). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 11.04.2024]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Vuori, J. (2021). Johdatus laadullisen tutkimukseen ja verkkokäsikirjaan. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 11.04.2024.]

Sanomalehtiartikkelit

Detsch, J. (2024) Breakaway Transnistria asks for Russian aid. *Foreign Policy*. Saatavilla: <https://foreignpolicy.com/2024/02/29/breakaway-transnistria-asks-for-russian-aid/>. [Viitattu 18.04.2024.]

Koivisto, M. (2023) EU:n laajentuminen on saamassa uutta vauhtia pitkän tauon jälkeen-nämä maat ovat tyrkällä seuraaviksi jäsenvaltioiksi. YLE. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20058072>. [Viitattu 18.04.2024.]